A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2009. október 6.*

A C-40/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao (Spanyolország) a Bírósághoz 2008. február 5-án érkezett, 2008. január 29-i határozatával terjesztett elő az előtte

Asturcom Telecomunicaciones SL

és

Cristina Rodríguez Nogueira

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann, tanácselnök, M. Ilešič, A. Tizzano (előadó), E. Levits és J.-J. Kasel, bírák,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– Asturcom Telecomunicaciones SL képviseletében P. Calderón Plaza és P. García Ibaceta, abogados,

– a spanyol kormány képviseletében J. López-Medel Bascones, meghatalmazotti minőségben,

– a magyar kormány képviseletében. Veres K. és Somssich R., valamint Fehér M., meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében W. Wils és R. Vidal Puig, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2009. május 14-i tárgyaláson történő meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet 2. kötet 288. o.) értelmezésére vonatkozik).

2 A kérelmet az Asturcom Telecomunicaciones SL (a továbbiakban: Asturcom) és C. Rodríguez Nogueira között az e társaság és ezen utóbbi személy között létrejött mobiltelefon-előfizetői szerződés teljesítéséből eredő összegek megfizetése tárgyában hozott, jogerőssé vált választottbírósági ítélet végrehajtása iránti kérelem keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok

rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket."

4 A szóban forgó irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását."

5 Ugyanezen irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. Ezek között a melléklet 1. pontjának q) alpontja azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy „kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében, különösen arra kötelezve a fogyasztót, hogy csak jogszabályi rendelkezések által nem kötött döntőbírósághoz fordulhat, jogtalanul korlátozva a rendelkezésére álló bizonyítékokat, vagy olyan bizonyítási terhet róva a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében rendesen a másik szerződő félnek kellene viselnie."

A nemzeti szabályozás

6 A spanyol jogban a fogyasztók tisztességtelen feltételekkel szembeni védelmét elsőként a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló, 1984. július 19-i 26/1984. sz. általános törvény (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios, a BOE 1984. július 24-i 176. száma, a továbbiakban: 26/1984 törvény) biztosította.

7 A 26/1984 törvényt az általános szerződési feltételekről szóló, 1998. április 13-i 7/1998. sz. törvény (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación, a BOE 1998. április 14-i 89. száma, a továbbiakban: 7/1998 törvény) módosította, amely a 93/13 irányelvet átültette a nemzeti jogba.

8 A 7/1998 törvény többek között egy 10a. cikket illesztett a 26/1984 törvénybe, amelynek (1) bekezdése előírja, hogy „minden olyan egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezés tisztességtelen feltételnek tekintendő, amely a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára. A jelen törvény első kiegészítő rendelkezésében felsorolt valamennyi rendelkezés tisztességtelen feltételnek tekintendő. […]”

9 A 7/1998 törvény 8. cikke előírja, hogy:

„(1) Semmisek azok az általános feltételek, amelyek a szerződő fél sérelmére ellentmondanak a törvénynek vagy egyéb kötelező erejű vagy tiltó jogszabálynak, feltéve ha ezek megsértésük tekintetében nem írnak elő egyéb szankciókat.

(2) Semmisek különösen a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott olyan tisztességtelen általános feltételek, amelyeket a 26/1984 általános törvény 10a. cikke és első kiegészítő rendelkezése határoz meg […].”

10 A tényállás megvalósulásának időpontjában a választottbírósági eljárást a választottbíráskodásról szóló, 2003. december 23-i 60/2003. sz. törvény (a BOE 2003. december 26-i 309. száma, a továbbiakban: 60/2003 törvény) szabályozta.

11 A 60/2003 törvény 8. cikkének (4) és (5) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(4) Az ítélethozatal helye szerinti elsőfokú bíróság rendelkezik illetékességgel az ítélet végrehajtása tekintetében, a polgári perrendtartás 545. cikke (2) bekezdésének megfelelően […].

(5) A választottbírósági ítélet hatályon kívül helyezése iránti kereset az ítélet meghozatalának helye szerinti Audiencia Provincialnál indítható."

12 Az említett törvény 22. cikkének (1) és (2) bekezdése előírja:

„(1) A választottbírák dönthetnek saját hatáskörükről a választottbírósági kikötés létezésére vagy érvényességére vonatkozó kifogásokat, valamint bármely más olyan kifogást is beleértve, amelyek mérlegelése megakadályozza a jogvita érdemi részének megismerését. E tekintetben a szerződés részét alkotó választottbírósági kikötés a szerződés egyéb kikötéseitől független megállapodásnak minősül. A szerződés semmisségét megállapító választottbírósági határozat önmagában nem eredményezi a választottbírósági kikötés semmisségét.

(2) Az előző bekezdésben szereplő kifogásokat legkésőbb a kérelem időpontjában kell benyújtani, anélkül, hogy a választottbírák kijelölésében vagy kinevezésében való részvétel ténye megakadályozná e kifogások benyújtását. Az arra vonatkozó kifogást, hogy a választottbírák túllépik hatáskörüket, akkor kell benyújtani, amikor a választottbírósági cselekmények során a hatáskört meghaladó jogterület tárgyalására kerül sor.

A választottbírák utólagosan csak akkor fogadhatnak el kifogásokat, ha a késedelem igazolásra került.”

13 Ugyanezen törvény 40. cikkének értelmében:

„A jogerős ítélet ellen a hatályon kívül helyezés iránti keresetet e cím rendelkezéseinek megfelelően kell benyújtani.”

14 A 60/2003 törvény 41. cikkének (1) bekezdése előírja:

„(1) Az ítélet csak akkor helyezhető hatályon kívül, ha az ezt kérő fél azt állítja, és bizonyítja, hogy:

[…]

f) az ítélet ellentétes a közrenddel.

[…]”

15 A szóban forgó törvény 41. cikkének (4) bekezdése értelmében a hatályon kívül helyezés iránti kereset a választottbírósági ítélet közlését követő két hónapon belül nyújtható be.

16 A 60/2003 törvény 43. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A jogerős ítélet a *res iudicata* joghatásaival jár, és vele szemben csak a polgári perrendtartásban a jogerős ítéletek vonatkozásában előírtaknak megfelelő felülvizsgálat kérelmezhető."

17 Ugyanezen törvény 44. cikke előírja:

„Az ítéletek végrehajtását a polgári perrendtartásban és az e címben foglalt rendelkezések szabályozzák."

18 A polgári perrendtartásról szóló, 2000. január 8-i 1/2000. sz. törvény (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil; a BOE 2000. január 8-i 7. száma, a továbbiakban: 1/2000 törvény) 517. cikke (2) bekezdésének 2. pontja úgy rendelkezik, hogy a választottbírósági ítéletek vagy határozatok végrehajthatóak.

19 Az 1/2000 törvény 559. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A végrehajtás alá vont személy az alábbi eljárási hibákra hivatkozva is nyújthat be kifogást a végrehajtás ellen:

1. a végrehajtás alá vont személy nem rendelkezik a megkövetelt perképességgel;

2. a végrehajtást kérő nem rendelkezik perképességgel, illetve a kérelem vonatkozásában megkövetelt perképességet nem igazolta hitelt érdemlően;

3. a végrehajtás elrendelésének teljes semmissége, amennyiben az ítélet vagy választottbírósági ítélet nem tartalmazott marasztalást, a benyújtott irat nem felelt meg a megfelelő végrehajtás elrendelése tekintetében megkövetelt jogszabályi feltételeknek, illetve a végrehajtás elrendelése az e törvény 520. cikkében foglaltak megsértésével történt;

4. ha a végrehajtás jogcíme közjegyző által nem ellenjegyzett választottbírósági ítélet, az ítélet hitelesítésének hiánya.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20 2004. május 24-én mobiltelefon-előfizetési szerződés jött létre az Asturcom és C. Rodríguez Nogueira között. E szerződés választottbírósági kikötést tartalmazott, amely valamennyi, e szerződés teljesítésére vonatkozó vitás kérdést az Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Jogi és Méltányossági Választottbíróságok Európai Szövetsége, a továbbiakban: AEADE) határkörébe utalt. E választottbíróság székhelye – ami a szerződésben nem szerepel – Bilbaóban található.

21 Mivel C. Rodríguez Nogueira nem egyenlített ki egyes számlákat, és a szerződést a megállapított előfizetési időtartam lejártán belül felmondta, az Asturcom vele szemben választottbírósági eljárást kezdeményezett az AEADE-nál.

22 A 2005. április 14-én hozott választottbírósági ítélet C. Rodríguez Nogueirát 669,60 euró megfizetésére kötelezte.

23 Mivel C. Rodríguez Nogueira nem nyújtott be hatályon kívül helyezésre irányuló kérelmet ezen ítélettel szemben, az ítélet jogerőssé vált.

24 2007. október 29-én az Asturcom a szóban forgó választottbírósági ítélet végrehajtása iránti kérelmet nyújtott be a Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbaóhoz.

25 Előzetes döntéshozatalra utaló határozatában e bíróság megállapítja, hogy az előfizetési szerződésben található választottbírósági záradék tisztességtelen, különösen és elsősorban azon indokból, hogy a választottbíróság székhelyére történő utazásnak a fogyasztó által viselt költsége magasabb volt, mint az alapeljárás tárgyát képező összeg. Továbbá, ugyanezen bíróság szerint e székhely jelentős távolságra található

a fogyasztó lakóhelyétől, és ez nem szerepel a szerződésben. Végül, e választottbíróság maga dolgozza ki azokat a szerződéseket, amelyeket a távközlési vállalkozások ezt követően alkalmaznak.

26 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor arra is rámutat, hogy egyrészt a 60/2003 törvény nem teszi lehetővé a választottbírák számára, hogy hivatalból megállapíthassák a tisztességtelen választottbírósági kikötések semmisségét, másrészt pedig az 1/2000 törvény nem tartalmaz semmiféle rendelkezést arra vonatkozóan, hogy egy jogerőssé vált választottbírósági ítélet végrehajtására irányuló kérelem elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróság hivatalból mérlegelheti-e valamely választottbírósági kikötés tisztességtelen jellegét.

27 E körülményekre figyelemmel, kétségeket táplálva a nemzeti szabályozásnak a közösségi joggal való összeegyeztethetősége tekintetében, különösen a nemzeti eljárásokat illetően, a Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao az eljárást felfüggesztette, és a következő kérdést terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„A [93/13 irányelv] szerinti fogyasztóvédelem értelmezhető-e akképpen, hogy valamely jogerős, a fogyasztó távollétében hozott választottbírósági ítélet végrehajtása iránti kérelmet elbíráló bíróság hivatalból köteles vizsgálni a választottbírósági kikötés semmisségét, és ennek következtében hatályon kívül helyezni a választottbírósági ítéletet, amennyiben megállapítja, hogy a fenti szerződés a fogyasztóra nézve hátrányos tisztességtelen választottbírósági kikötést tartalmazott?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

28 A kérdést előterjesztő bíróság kérdésével lényegében arra vár választ, hogy valamely jogerős, a fogyasztó távollétében hozott választottbírósági ítélet végrehajtása iránti kérelmet elbíráló nemzeti bíróság hivatalból köteles-e vizsgálni egy eladó vagy

szolgáltató és e fogyasztó között létrejött szerződésben szereplő választottbírósági kikötés semmisségét, illetve köteles-e hatályon kívül helyezni ezen ítéletet.

29 Az előterjesztett kérdés megválaszolásához először is emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (a C-240/98–C-244/98. sz., Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben 2000. június 27-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-4941. o.] 25. pontja, valamint a C-168/05. sz. Mostaza Claro-ügyben 2006. október 26-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-10421. o.] 25. pontja).

30 E hátrányos helyzet tekintetében a szóban forgó irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Amint az az ítélkezési gyakorlatból következik, olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 36. pontja és a C-243/08. sz. Pannon GSM ügyben 2009. június 4-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-4713. o.] 25. pontja.

31 A 93/13 irányelv által előírt védelem biztosítása érdekében a Bíróság már több esetben hangsúlyozta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet csak a szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozás egyenlítheti ki (a fent hivatkozott Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben hozott ítélet 27. pontja valamint a Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 26. pontja).

32 A Bíróság ezen elvek fényében állapította meg, hogy a nemzeti bíróság hivatalból köteles vizsgálni valamely szerződéses feltétel tisztességtelen jellegét (a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 38. pontja).

33 A jelen ügy azonban annyiban tér el a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügytől, hogy C. Rodríguez Nogueira tétlen maradt az Asturcommal szembeni jogvitára vonatkozó különböző eljárások során, és különösen hatályon kívül helyezésre irányuló kérelmet sem nyújtott be az AEADE által hozott ítélettel szemben, hogy a választottbírósági kikötés tisztességtelen jellegére hivatkozzon, ily módon ez az ítélet már jogerőssé vált.

34 E körülményekre figyelemmel azt kell meghatározni, hogy annak a követelménye, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse, kötelezi-e a végrehajtást elrendelő bíróságot, hogy feltétlen védelmet biztosítson a fogyasztónak akkor is, ha a fogyasztó jogainak érvényesítése céljából semmiféle bírósági eljárást nem kezdeményezett, és annak ellenére, hogy a nemzeti eljárási szabályok előírják a jogerő elvének végrehajtását.

35 Ebben a tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy a jogerő elve mind a közösségi, mind pedig a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be.

36 A Bíróság ugyanis már megállapította, hogy mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (a C-224/01. sz. Köbler-ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10239. o.] 38. pontja és a C-234/04. sz. Kapferer-ügyben 2006. március 16-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-2585. o.] 20. pontja, valamint a C-2/08. sz. Fallimento Olimpiclub ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-7501. o.] 22. pontja.

37 Következésképpen, a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében, a közösségi jog nem írja elő a nemzeti bíróságnak, hogy eltérjen a határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné a szóban forgó határozat által megvalósított közösségi jogi jogsértés orvoslását (lásd többek között a C-126/97. sz. Eco Swiss ügyben 1999. június 1-jén hozott ítélet [EBHT 1999.,

I-3055. o.] 47. és 48. pontját, a fent hivatkozott Kapferer-ügyben hozott ítélet 21. pontját és a fent hivatkozott Fallimento Olimpiclub ügyben hozott ítélet 23. pontját).

38 A tárgykörre vonatkozó közösségi szabályozás hiányában a jogerő végrehajtásának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. Nem lehetnek kedvezőtlenebbek azonban, mint a hasonló belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (az egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé a közösségi jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd többek között a fent hivatkozott Kapferer-ügyben hozott ítélet 22. pontját és a fent hivatkozott Fallimento Olimpiclub ügyben hozott ítélet 24. pontját).

39 Először is, a tényleges érvényesülés elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság korábban úgy ítélte meg, hogy minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi-e a közösségi jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve, és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (a C-312/93. sz. Peterbroeck-ügyben 1995. december 14-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-4599. o.] 14. pontja és a fent hivatkozott Fallimento Olimpiclub ügyben hozott ítélet 27. pontja).

40 A jelen ügyben az alapeljárásban szereplő választottbírósági ítélet azon okból vált jogerőssé, hogy az érintett fogyasztó nem nyújtott be hatályon kívül helyezés iránti keresetet az e tekintetben előírt határidőn belül.

41 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a jogbiztonság érdekében az ésszerű mértékben meghatározott jogvesztő jellegű keresetindítási határidők kitűzése összeegyeztethető a közösségi joggal (ebben

az értelemben lásd a 33/76. sz., Rewe-Zentralfinanz és Rewe-Zentral ügyben 1976. december 16-án hozott ítélet [EBHT 1976., 1989. o.] 5. pontját, a C-261/95. sz. Palmisani-ügyben 1997. július 10-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-4025. o.] 28. pontját, valamint a C-2/06. sz. Kempter-ügyben 2008. február 12-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-411. o.] 58. pontját). Az ilyen határidők ugyanis nem teszik gyakorlatilag lehetetlenné, vagy nem nehezítik meg rendkívüli mértékben a közösségi jogrend által biztosított jogok gyakorlását (ebben az értelemben lásd C-255/00. sz. Grundig Italiana ügyben 2002. szeptember 24-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-8003. o.] 34. pontját).

42 Azt kell tehát megvizsgálni, hogy ésszerűnek minősül-e az olyan két hónapos határidő, mint amelyet a 60/2003 törvény 41. cikkének (4) bekezdése ír elő, amelynek lejártakor, hatályon kívül helyezés iránti kereset hiányában a választottbírósági ítélet jogerőssé válik, és ily módon a *res iudicata* joghatásaival jár.

43 A jelen ügyben egyfelől meg kell állapítani, hogy – amint arra a Bíróság már rámutatott – a 60 napos keresetindítási határidő önmagában nem támadható (ebben az értelemben lásd a fent hivatkozott Peterbroeck-ügyben 1995. december 14-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-4599. o.] 16. pontját).

44 Az ilyen jogvesztő határidő ugyanis ésszerűnek minősül abban a tekintetben, hogy egyrészt lehetővé teszi annak értékelését, hogy léteznek-e indokok valamely választottbírósági ítélet megtámadására, és másrészt, adott esetben, az ezen ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló kereset elkészítését. Hangsúlyozni kell továbbá, a jelen ügyben észrevételeket benyújtó felek egyike sem állította, hogy a választottbírósági ítéletek hatályon kívül helyezésére irányuló keresetek benyújtására vonatkozó nemzeti eljárási szabályok, és különösen az e tekintetben kitűzött két hónapos határidő ésszerűtlen lenne.

45 Másfelől meg kell állapítani, hogy a 60/2003 törvény 41. cikkének (4) bekezdése értelmében a határidő számítása a választottbírósági ítélet közlésétől kezdődik. Ily módon az alapügyben a fogyasztó nem lehetett olyan helyzetben, hogy a jogvesztő határidő anélkül kezdett volna eltelni, illetve telt el, hogy ne szerzett volna tudomást a tisztességtelen választottbírósági kikötés rá vonatkozó hatásairól.

46 E körülményekre figyelemmel, úgy tűnik, hogy az ilyen keresetindítási határidő összhangban van a tényleges érvényesülés elvével, mivel nem önmagában olyan jellegű, hogy gyakorlatilag lehetetlenné tenné vagy rendkívül megnehezítené a fogyasztó 93/13 irányelvből eredő jogainak gyakorlását (ebben az értelemben lásd a C-327/00. sz. Santex-ügyben 2003. február 27-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-1877. o.] 55. pontját).

47 Mindenesetre a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása az alapügyben szereplőkhöz hasonló körülmények között nem terjeszkedhet annak megköveteléséig, hogy a nemzeti bíróság nem csak egy jogait nem ismerő fogyasztó eljárási jellegű mulasztását pótolja, mint a fent hivatkozott Mostaza Claro-ítélet alapjául szolgáló ügyben, hanem az alapügy alpereséhez hasonló olyan érintett fogyasztó tétlenségét is teljes egészében kompenzálja, aki nem vett részt a választottbírósági eljárásban, és az e tény okán jogerőssé vált választottbírósági ítélettel szemben sem nyújtott be ennek hatályon kívül helyezésére irányuló keresetet.

48 A fenti megfontolásokra figyelemmel meg kell állapítani, hogy a fogyasztókat a tisztességtelen szerződési feltételekkel szemben védő spanyol rendszer által előírt eljárási szabályok nem teszik lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított jogok gyakorlását.

49 Másodsorban, az egyenértékűség elvét illetően, ez azt követeli meg, hogy a nemzeti jog által a közösségi jog hivatalból történő figyelembevétele tekintetében előírt feltételek ne legyenek kevésbé kedvezőek, mint a hivatalból történő alkalmazását szabályozó azonos rangú nemzeti jogi szabályok (lásd ebben az értelemben többek között a C-430/93. és C-431/93. sz., Van Schijndel és Van Veen egyesített ügyekben 1995. december 14-én hozott ítélet [EBHT 1995., I- 4705. o.] 13. és 17. pontját és a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

50 Annak megvizsgálása tekintetében, hogy a szóban forgó elvet a nemzeti bíróság előtt folyó eljárásban tiszteletben tartották-e, e bíróság feladata – amely az egyetlen, amelynek közvetlen ismeretei vannak a keresetek eljárási szabályairól a nemzeti jogban –, hogy megvizsgálja a feltételezetten hasonló, belső jellegű keresetek tárgyát és lényeges elemeit (lásd többek között a C-78/98. sz., Preston és társai ügyben 2000. május 16-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-3201. o.] 49. és 56. pontját). A Bíróság ugyanakkor a nemzeti bíróság által végzendő értékelés tekintetében bizonyos,

a közösségi jog értelmezésére irányuló elemeket szolgáltathat e bíróság számára (lásd a fent hivatkozott Preston-ügyben hozott ítélet 50. pontját).

51 Márpedig, amint az a jelen ítélet 30. pontjában is megállapításra került, hangsúlyozni kell, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése kógens rendelkezésnek minősül. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében ezen irányelv egyébként, a maga egészében, az EK 3. cikk (1) bekezdése t) pontjának értelmében olyan intézkedésnek minősül, amely elengedhetetlen az Európai Közösségre bízott feladatok megvalósításához és különösen a Közösség egész területén az életszínvonal és életminőség javításának biztosításához (a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 37. pontja).

52 Ily módon, tekintettel azon közérdek jellegére és jelentőségére, amelyen a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, meg kell állapítani, hogy ezen irányelv 6. cikkét azon nemzeti jogszabályokkal egyenértékűnek kell minősíteni, amelyek a nemzeti jogrendben a közrendi szabályok rangjával bírnak.

53 Ebből következik, hogy ha valamely jogerős választottbírósági ítélet végrehajtására irányuló kereset ügyében eljáró nemzeti bíróságnak a nemzeti eljárási szabályok értelmében hivatalból kell értékelnie a választottbírósági kikötés és a nemzeti közrendi szabályok közötti ellentmondást, akkor e bíróságnak hivatalból kell értékelnie e kikötésnek a szóban forgó irányelv 6. cikke szerinti tisztességtelen jellegét is, mivel rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek (ebben az értelemben lásd a fent hivatkozott Pannon GSM ügyben hozott ítélet 32. pontját).

54 Ilyen kötelezettség hárul arra a nemzeti bíróságra is, amely a belső igazságszolgáltatási rendszer keretében pusztán annak lehetőségével rendelkezik, hogy hivatalból értékelje az ilyen kikötés és a nemzeti közrendi szabályok közötti ellentmondást (ebben az értelemben lásd a fent hivatkozott Van Schijndel és Van Veen ügyben hozott ítélet 13., 14. és 22. pontját, valamint a fent hivatkozott Kempter-ügyben hozott ítélet 45. pontját).

55 Márpedig az alapügyet illetően a spanyol kormány szerint a jogerőssé vált választottbírósági ítélet végrehajtását elrendelő bíróságnak hatáskörében áll, hogy hivatalból értékelje valamely fogyasztó és eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő választottbírósági kikötés azon okból eredő semmisségét, hogy ez ellentétes a nemzeti közrendi szabályokkal: Ezt a hatáskört egyébként az Audiencia Provincial de Madrid és az Audiencia Nacional több, újabban hozott ítélete is elismerte.

56 A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát annak vizsgálata, hogy az előtte folyó eljárásban erről van-e szó.

57 Végül, a végrehajtást elrendelő bíróság által annak megállapítása következményeit illetően, hogy található-e tisztességtelen választottbírósági kikötés egy fogyasztó és eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben, arra kell emlékeztetni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének 1) bekezdése megköveteli, hogy a tagállamok előírják, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint" nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

58 Következésképpen, amint azt a magyar kormány is javasolta írásbeli észrevételeiben, a nemzeti bíróságra hárul annak a feladata, hogy a nemzeti joggal összhangban meghatározzon minden olyan következményt, amelyekkel valamely tisztességtelen választottbírósági kikötés jár a választottbírósági ítélet tekintetében, tekintettel arra, hogy e kikötés nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

59 A fentiekre figyelemmel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy valamely jogerős, a fogyasztó távollétében hozott választottbírósági ítélet végrehajtása iránti kérelmet elbíráló bíróság, ha rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek, hivatalból köteles vizsgálni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő választottbírósági kikötés tisztességtelen jellegét, amennyiben a nemzeti eljárási szabályok értelmében elvégezheti ezen értékelést a hasonló, belső jellegű keresetek tekintetében. Ez utóbbi esetben a nemzeti bíróság feladata valamennyi, a nemzeti jog

értelmében ebből eredő következményt meghatározni abból a célból, hogy a szóban forgó kikötés ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

A költségekről

60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvet úgy kell értelmezni, hogy valamely jogerős, a fogyasztó távollétében hozott választottbírósági ítélet végrehajtása iránti kérelmet elbíráló bíróság, ha rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek, hivatalból köteles vizsgálni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő választottbírósági kikötés tisztességtelen jellegét, amennyiben a nemzeti eljárási szabályok értelmében elvégezheti ezen értékelést a hasonló, belső jellegű keresetek tekintetében. Ez utóbbi esetben a nemzeti bíróság feladata valamennyi, a nemzeti jog értelmében ebből eredő következményt meghatározni abból a célból, hogy a szóban forgó kikötés ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

Aláírások